

COMMUNICATIE TOOLKIT AANPAK CORONA VIRUS
VERSIE 07/05/2020

ALGEMENE WOORDVOERINGSLIJN

- De aanpak om corona in Nederland onder controle te krijgen heeft de afgelopen maanden goed gewerkt
- Het risico is zeker nog niet weg, maar als we ons samen aan de maatregelen houden, kunnen we stapsgewijs meer ruimte krijgen
- We hebben veel bereikt met elkaar; we zien goede cijfers, de situatie in de ziekenhuizen is beheersbaar en we beschermen onze ouderen en mensen met een kwetsbare gezondheid
- Daarom kunnen we elkaar in Nederland nu iets meer ruimte geven, zo snel als het kan, maar niet sneller dan verantwoord
- De basisscholen, kinderopvang, speciaal onderwijs, buitenschoolse opvang en bibliotheken gaan weer open
- De kappers, schoonheidsspecialisten, opticiens kunnen weer aan de slag
- Er mag weer in groepen buiten gesport worden, op 1,5 m afstand
- En het kabinet kijkt ook verder; in juni start het voortgezet onderwijs weer, terrassen, cafés, restaurants, musea, concertzalen en bioscopen mogen onder voorwaarden weer open
- Maar met deze versoepeling, is de naleving van de basisregels is dan nu ook belangrijker dan ooit;
 - Houd 1,5 meter afstand
 - Was vaak uw handen
 - Werk zoveel mogelijk thuis
 - Vermijd drukte en geef elkaar de ruimte
 - Heb je verkoudheidsklachten? Blijf thuis en ziek uit
 - Ben je ook benauwd of heb je koorts, dan blijven ook alle huisgenoten thuis
- We kunnen hierop niet verslappen, en moeten dit echt volhouden
- Het onder controle krijgen van corona begint en eindigt met het gedrag van ons allemaal
- De ruimte die we nu krijgen, hebben we met elkaar verdiend,
- We kunnen er alleen met elkaar voor zorgen dat we die ruimte niet hoeven in te leveren

QenA's

ALGEMEEN

Hoe weegt het kabinet handhaven of herzien intelligente lockdown?

- Het kabinet hanteert drie ankerpunten:
 1. De druk op de zorg – ook de reguliere zorg,
 2. De organisatie van het bron- en contactonderzoek van mensen die besmet raken
 3. Bescherming van ouderen en mensen met een zwakke gezondheid.

Waarom schalen andere landen al wel af?

- Verschillende landen hebben aangekondigd dat de maatregelen stap voor stap worden afgebouwd. [bijvoorbeeld: Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen]
- Er zijn ook landen die de door hun getroffen maatregelen handhaven.
- De effecten hiervan houden we scherp in de gaten.
- Maar het is wel zo dat de epidemiologische situatie en de maatregelen verschillen per land. De situatie in andere landen is dus niet een-op-een te vergelijken.
- In Nederland volgen we onze eigen koers – op basis van de adviezen van onze deskundigen. Dat hebben we gedaan bij de opschaling, en dat doen we ook bij de afschaling.

Waarom kan er nu opeens meer?

- We hebben de afgelopen tijd veel bereikt met elkaar. Door de maatregelen te respecteren en de hygiënevoorschriften in acht te nemen.
- We zien dat als gevolg daarvan de cijfers zich gunstig hebben ontwikkeld. De uitbraakfase van het virus ligt daarmee achter ons.
- Dat betekent dat we nu de volgende stappen kunnen zetten, zij het met grote voorzichtigheid. De cijfers zijn leidend. Want het begint en eindigt met het gedrag van ons allemaal.

Gaan we niet te snel?

- Het kabinet schetst een perspectief geschetst voor de komende periode.
- Wel met daarbij de heldere randvoorwaarde dat we de ruimte voor versoepeling ook daadwerkelijk moeten hebben.
- Als mensen massaal de basisregels schenden, geen afstand houden, en de drukte onverantwoord toeneemt, dan is er geen ruimte.
- De komende periode moeten we nog steeds veel zelfbeheersing tonen
- Zodat de druk op de zorg niet weer extreem toeneemt.

Kunnen mensen nu wel of niet hun zomervakantie boeken? In Nederland of ook daarbuiten?

- Op die vraag is nu nog geen antwoord te geven
- Het kabinet hoopt per 1 juli de gemeenschappelijke wc's en douches op campings en vakantieparken weer te kunnen open
- Voor reizen naar het buitenland zijn er nog tal van onzekerheden waar de Nederlandse regering ook geen controle over heeft. De reisadviezen van BZ zijn hier leidend.
- Het wereldwijd reisadvies staat nu op oranje, dat betekent alleen noodzakelijke reizen. In algemene zin geldt nu dus: blij in Nederland. Houd dus de reisadviezen in de gaten.

Gezondheidszorg

Hoe zit het nu met de mondkapjes?

- Er is geen breed gedragen wetenschappelijk bewijs dat het dragen van een niet-medisch mondkapje bescherming biedt tegen het oplopen of doorgeven van het virus. Toch stelt het OMT dat daar waar geen check kan plaatsvinden of iemand Corona verschijnselen heeft en er geen afstand kan worden gehouden een niet-medisch mondkapje toch zinvol als aanvullende maatregel.
- Het juiste gebruik van deze bescherming is zeer van belang. Vandaar de instructie die is voorzien over het beschikbaar krijgen van niet-medisch mondkapje en het bewaren en wassen van gebruikte niet-medisch mondkapje.

Beschermingsmiddelen in de zorg

- Alle zorgprofessionals moeten er op kunnen rekenen dat zij hun werk veilig kunnen doen. Het gaat dan om medische beschermingsmiddelen, waaronder medische mondkmaskers. Het is essentieel dat deze medische mondkmasker gereserveerd blijven voor de zorg.
- Er zijn richtlijnen opgesteld voor wanneer welk medische mondkmasker gebruikt moet worden en wanneer niet (o.b.v. besmettingsrisico's, niet o.b.v. schaarste). Dat geldt voor professionals in het ziekenhuis tot en met mensen die zorg thuis verlenen.
- Ook zorgverleners die bij de zorg thuis risico's lopen en de zorg en ondersteuning niet kunnen uitstellen, hebben passende bescherming nodig. In de richtlijnen is meer ruimte gemaakt voor een professionele afweging in specifieke situaties. Daarvoor moet de medewerker voortaan kunnen beschikken over een 'reservepakketje' aan medische beschermingsmiddelen.

Stand van zaken vaccins

- Er zijn wereldwijd vele initiatieven om vaccins te ontwikkelen. De WHO telde er zo'n 80.
- Ongeveer 7 bedrijven zijn inmiddels zo ver dat ze begonnen zijn met het toedienen van een vaccin op proefpersonen.
- Eén ontwikkelaar heeft al aangegeven dat een kandidaatvaccin in september mogelijk in productie kan worden genomen (Oxford University, i.s.m. verschillende bedrijven). Dan moet er overigens nog geproduceerd worden.
- De onzekerheid over de werkzaamheid van een vaccin is groot. Veel initiatieven sneuvelen (vanwege veiligheid of werkzaamheid) in de ontwikkelfase.
- De verwachting is dat het nog 12 – 18 maanden kan duren voordat we een goed vaccin hebben.

Hoe zorgen we ervoor dat Nederland vaccins krijgt als ze beschikbaar zijn?

- Wanneer we weten welke vaccins veilig en effectief zijn en geproduceerd kunnen worden, zullen we ook in internationaal verband de daadwerkelijke distributie bespreken.
- Het zal niet zo zijn dat vaccins onmiddellijk voor iedereen beschikbaar zijn.
- Kwetsbare mensen en bijvoorbeeld werkers in de zorg, zullen voorrang krijgen.
- De Gezondheidsraad zal advies geven over de te voeren immunisatiecampagne en mogelijk aan te brengen prioriteiten daarbinnen.

Wie kan er nou getest worden?

- Zorgpersoneel kon al getest worden.
- Sinds 30 april zijn de jeugdtrainers toegevoegd als doelgroep.
- Vanaf 6 mei kunnen medewerkers in de kinderopvang en het onderwijs getest worden.
- Vanaf 11 mei mensen werkzaam in contactberoepen, zoals kappers, schoonheidsspecialisten, rijinstructeurs.
- Vanaf 18 mei kunnen mantelzorgers, PGB-gefinancierde (in)formele zorgverleners en vrijwilligers in de palliatieve zorg getest worden. Ook medewerkers in de WMO-gefinancierde zorg en in de jeugdzorg kunnen getest worden.
- Ook vanaf 18 mei kunnen medewerkers in het OV getest worden, de politie, de marechaussee en andere handhavers.
- Let wel; uiteraard geldt bij deze groepen dat ze getest kunnen worden bij klachten. De GGD neemt de testen af.
- In juni kan iedereen met klachten getest worden, ik streef naar 1 juni. De GGD bereidt zich hier nu op voor.

Gaat dat wel lukken? Er zijn toch allemaal problemen?

- De afgelopen weken is met man en macht gewerkt aan de verdere verruiming van de testbeleid.
- Er zijn inmiddels meer dan 50 laboratoria gevalideerd, testmateriaal wordt onderling beter verdeeld en een nieuw ICT-systeem helpt de GGD om op grotere schaal te gaan testen.
- Ook worden er nieuwe machines en testmaterialen besteld.
- De GGD geeft aan dat ze het aantal van rond de 30.000 testen per dag aan kunnen.

Verpleeghuizen

Waarom versoepeling bezoekenregeling? Is dat wel verantwoord?

- Het beperken van bezoek in de verpleeghuizen was nodig om de kwetsbare bewoners en zorgverleners te beschermen. En om verdere verspreiding van het virus te voorkomen.
- Op dit moment komen er bijna geen nieuwe locaties met een besmetting bij. De bezoekenregeling lijkt, in combinatie met andere maatregelen, effectief.
- Maar de bezoekenregeling heeft een grote impact op het leven van bewoners en hun naasten. Het gemis van contact met naasten is groot.
- Perspectief bieden aan bewoners en naasten is daarom van belang.
- Na overleg met zorgaanbieders, verpleeghuisartsen, organisaties van cliënten en naasten, wetenschappers en ethici passen we daarom de bezoekenregeling aan.
- Ook het OMT heeft aangegeven dit een weloverwogen aanpak te vinden.

Hoe gaat het in zijn werk?

- De aanpassing doen we heel voorzichtig, in drie fasen.
- De eerste fase start op 11 mei. Dan kunnen de eerste 25 locaties starten met een aangepaste bezoekenregeling. In iedere GGD-regio één locatie.
- De betreffende locatie dient vrij te zijn van besmettingen.
- Het bezoek bestaat uit één vaste bezoeker per bewoner. De bezoeker mag uiteraard zelf geen klachten hebben die duiden op COVID-19.
- Vanzelfsprekend geldt er een aantal belangrijke randvoorwaarden om het bezoek met zo min mogelijk risico te laten plaatsvinden.
- Het kabinet besluit in de week voor 25 mei over de start van de tweede fase.
- Mocht de bezoekenregeling in de praktijk goed werken dan is het de bedoeling dat per 25 mei bij meer verpleeghuislocaties beperkt bezoek kan plaatsvinden.
- Om ten slotte bezoek in alle verpleeghuizen in Nederland weer mogelijk te maken.

Wat als een minister ziek wordt?

- Elke minister kan vanwege ziekte tijdelijk uitgeschakeld zijn.
- In dat geval kan een minister tijdelijk worden vervangen wegens tijdelijke afwezigheid.
- Dat gebeurt dan op basis van de vervangingsregeling.

Wordt u getest als u klachten krijgt?

- Als een lid van de regering corona-gerelateerde klachten vertoont geldt hetzelfde regime als voor zorgpersoneel
- Dan kan hij of zij getest worden op corona, e.e.a. in overleg met de GGD.
- Doel is dat men niet onnodig niet inzetbaar is.

Onderwijs en kinderopvang en sport

Algemeen

- Vanaf 11 mei gaat het primair onderwijs weer van start. Dat gebeurt met een halve bezetting. Hoe dat precies gaat, wordt de komende weken verder uitgewerkt.
- Daarna wordt het onderwijs in fases verder uitgebouwd, tenzij er indicaties zijn dat dit niet kan. Het RIVM monitort dat.
- Vanaf 1 juni zal ook het voortgezet onderwijs weer van start gaan, ook onder het voorbehoud dat er geen nadere indicaties zijn.

Waarom gaan de scholen al wel open terwijl eerder is gezegd dat dit besluit mede zou worden gebaseerd op de resultaten van het RIVM-onderzoek?

- We krijgen als kabinet steeds advies van een team van deskundigen, zoals medisch specialisten en virologen.
- Dat advies is gebaseerd op voldoende gegevens uit onderzoeken, zowel nationaal als internationaal. Ook de eerste resultaten van het van oorsprong Brabantse onderzoek zijn hierbij betrokken.
- Dit advies is voor ons bepalend. De deskundigen zeggen dat de gezondheidsrisico's voor kinderen beperkt zijn en ze het virus minder vaak overdragen dan volwassenen.
- Het is volgens de deskundigen dus verantwoord om de scholen stap voor stap op te starten. Daar mogen we op vertrouwen.

Kunt u oudere leraren garanderen dat het voor hen veilig is?

- Geen enkele stap is zonder risico. Daarom gaan we heel behoedzaam op weg en kijken we steeds goed welke effecten er zijn.
- Volgens het RIVM behoor je tot de risicogroep als je boven de 70 bent. De gemiddelde leeftijd van leraren in het basisonderwijs is 43 jaar.
- Daarnaast blijft het advies: val je in een risicogroep volgens het RIVM? Dan blijf je thuis.

Kunnen alle werknemers in het onderwijs/kinderopvang een test krijgen als zij dat willen?

- Nee, dat geldt voor mensen die direct contact hebben met de kinderen. Bij klachten en na overleg met de arts.
- Deze regeling is in lijn met de regeling voor het zorgpersoneel. Daar geldt dat alleen personeel dat in contact komt met patiënten wordt getest. En in dit geval dus degenen die in direct contact komen met de kinderen.

Vershil opening primair onderwijs en kinderopvang (schept 'onduidelijkheid')

- Het OMT schat in dat het risico voor de volksgezondheid, dat gepaard gaat met het na de meivakantie openen van de kinderopvang en het primair onderwijs, beheersbaar is.
- Basisscholen en BSO gaan gedeeltelijk open, omdat stap voor stap bekeken wordt of verdere openstelling mogelijk is op basis van onderzoek van RIVM.

Sport

Algemeen

- Vanaf 11 mei mogen volwassenen van 19 jaar en ouder weer georganiseerd sporten op de sportclub en in de openbare ruimte waarbij de 1,5 meter in acht genomen dient te worden.
- Het gaat alleen om trainingen in de buitenlucht. Binnen sporten is niet toegestaan, en wedstrijden, toernooien en evenementen mogen tot in ieder geval 1 september niet plaatsvinden. Tevens blijven kantines en kleedruimtes gesloten.
- Binnen en buitenzwembaden gaan wel open evenals de bijbehorende kleedruimtes. Bezoekers van zwembaden dienen 1,5 meter in acht te nemen.

Jeugd

- Sinds vorige week mag de jeugd tot en met 18 jaar weer buiten in teamverband sporten
- Voor de kinderen tot en met 12 jaar hoeft daarbij geen 1,5 meter afstand in acht te worden genomen, voor de doelgroep 13 tot en met 18 jaar moet dat wel
- Daarnaast gelden in alle gevallen de algemene hygiëne regels van het RIVM
- Jeugdtrainers kunnen zich bij klachten laten testen op corona
- Zo verwachten we het aantal besmettingen binnen de sport tot een minimum te beperken

Volwassenen

- Vanaf 11 mei mogen ook volwassenen hun georganiseerde sporttrainingen op de club en in de openbare ruimte weer hervatten
- Ook hierbij gelden de algemene hygiëne regels van het RIVM
- En moet de 1,5 meter afstand onderling in acht worden genomen
- Er mag ook door deze groep alleen in de buitenlucht getraind worden.

Wedstrijden/competities

- Wedstrijden, competities, toernooien en evenementen zijn tot in ieder geval 1 september niet toegestaan
- Dat brengt teveel mensen bijeen wat de kans op de verspreiding van het virus te groot maakt
- Ook blijven daarom kleedruimtes en kantines voorlopig nog gesloten

Zwembaden

- Uitzondering hierop vormen de binnen- en buitenzwembaden.
- Zij mogen hun deuren voor alle leeftijdsgroepen per 11 mei openen
- In het geval van de zwembaden mogen ook de kleedruimtes open
- Bezoekers dienen wel 1,5 meter afstand in acht te nemen.

Economie

Komt er een aanvullend pakket maatregelen voor sectoren die geen uitzicht hebben op heropening?

- Bij de presentatie van het noodpakket is al gezegd: dit pakket staat nooit stil. Het kabinet houdt de situatie in de gaten, neemt signalen serieus en doet wat nodig is.
- De afgelopen weken is dat al een aantal keer gedaan met aanvullende regelingen.
- Tegelijkertijd kunnen de financiële regelingen niet alle economische pijn wegnemen bij ondernemers en huishoudens, al doen we ons best om de schade te beperken.

Redden sportscholen en sauna's het wel tot september?

- Het huidige steunpakket is daartoe waarschijnlijk onvoldoende.
- Met een mogelijk tweede steunpakket kan de schade die sportscholen nu lijden beperkt worden.
- Op 12 mei is een overleg met de fitnessbranche gepland.
- De minister voor Sport houdt vinger aan de pols.

Waarom mogen fitnesscentra niet open als zij de 1.5 meter afstand kunnen aanhouden?

- Binnensport vormt een risico voor verspreiding van het virus door overdracht van druppels.
- In de buitenlucht kan het virus sneller de lucht in en is het risico op verspreiding minder groot.

Welke bedrijven en instellingen mogen hun deuren weer openen per 1 juni 2020?

- Naar verwachting mogen per 1 juni 2020 de volgende bedrijven en instellingen open:
 - o Terrassen (zitplaatsen);
 - o Bioscoopzalen tot een maximum van 30 personen en geplaatst;
 - o Restaurants en cafés tot een maximum van 30 personen en geplaatst;
 - o Culturele instellingen tot een maximum van 30 personen;
 - o Voortgezet onderwijs (gedeeltelijk);
- Medio juni bekijken we of en wanneer een verhoging van het maximumaantal bezoekers mogelijk is. Dit is onder meer afhankelijk van de cijfers van het RIVM en het advies van deskundigen.

Waarom geldt een maximumaantal klanten/bezoekers voor horeca, culturele instellingen en bioscoopzalen?

- Dit is nodig omdat we ook rekening moeten houden met de drukte op straat en in het openbaar vervoer wanneer deze sectoren weer opengaan.
- Medio juni bekijken we of en wanneer een verhoging van het maximumaantal bezoekers mogelijk is. Dit is onder meer afhankelijk van de cijfers van het RIVM en het advies van deskundigen.

Moet een kapper, schoonheidsspecialiste of ander contactberoep verplicht een niet-medisch mondkapje dragen?

- Er is geen verplichting tot het dragen van een niet-medisch mondkapje voor contactberoepen.
- Een ondernemer kan personeel wel vragen niet-medisch mondkapje te dragen.
- Op de werkplek dienen de hygiënemaatregelen en het protocol voor de branche nageleefd te worden.

Komt er een aanvullend pakket voor de horeca?

- Het kabinet neemt de zorgen van horecaondernemers zeer serieus en onderhoudt doorlopend contact met Koninklijke Horeca Nederland.
- Vandaag kunnen we de horeca weer nieuw perspectief bieden door duidelijkheid te geven wanneer horecazaken met inachtneming van de regels weer open kunnen gaan.
- We hebben eerder gezegd: het noodpakket staat nooit stil.

Hoe denkt het kabinet te voorkomen dat er grote drukte ontstaat, bij bijvoorbeeld kappers die nu weer open mogen?

- De richtlijnen van het RIVM moeten ten alle tijden opgevolgd worden. Ondernemers richten hun bedrijf daarop in.
- Er moet gewerkt worden met reserveringen om te voorkomen dat er teveel mensen tegelijkertijd komen.
- We moeten ons allemaal aanpassen aan deze situatie, dat betekent onder meer dat we soms iets meer geduld moeten hebben.

Kan de overheid wel handhaven dat de RIVM-richtlijnen in al die bedrijven die weer opengaan in acht worden genomen?

- Het is in het belang van de ondernemer, de medewerkers en klanten dat de RIVM-richtlijnen opgevolgd worden. Waar dit niet lukt kan de gemeente handhaven en eventueel een bedrijf sluiten.

Kan een ondernemer nog aanspraak maken op financiële regelingen als zijn onderneming (gedeeltelijk) weer van start gaat?

- Het open of dicht zijn speelt geen rol bij het aanspraak maken op een financiële regeling. Als voldaan wordt aan de voorwaarden van de specifieke regeling, dan kan er gebruik van gemaakt worden.

KLM: extra eisen voor staatssteun?

- Het kabinet zal in ruil voor financiële steun voorwaarden aan KLM stellen.
- Wat het kabinet betreft betekent dit dat gedurende de periode van steunverlening KLM geen dividend uitkeert en geen bonussen toekent.
- Verder zal het kabinet daarnaast om een loonoffer van het personeel vragen, waarbij de sterkte schouders de zwaarste lasten dragen.
- KLM dient verder een bijdrage te leveren aan duurzaamheid en hinderbeperking, bijvoorbeeld door het aantal nachtvluchten terug te brengen.

Verkeer

Algemeen

- Het terugschroeven van alle maatregelen levert onvermijdelijk meer verkeer op, en meer drukte in het openbaar vervoer
- Daarom gelden er algemene regels
 - Reis niet onnodig
 - Reis zoveel mogelijk buiten de spits en vermijd drukke plekken
 - Loop of fiets zoveel mogelijk
 - Het openbaar vervoer blijft alleen voor noodzakelijke reizen
- Het spreiden en uitsmeren van vervoersstromen is heel erg belangrijk
- Daarom blijft gelden dat mensen zoveel mogelijk thuis moeten werken
- En als dat niet kan; werkgevers verschillende werktijden moeten hanteren

Openbaar vervoer

- De capaciteit van het openbaar vervoer zal weer omhoog moeten om de spreiding van reizigers mogelijk te maken
- Die afspraken heeft het kabinet gemaakt met de Openbaar Vervoersbedrijven, vanaf 1 juni gaat de volledige dienstregeling weer in
- De treinen, bussen en trams worden zo ingericht dat alle zit- en staanplaatsen grofweg voor de helft beschikbaar zijn

Mondkapjes verplicht in OV

- Als de bussen, treinen en trams weer voller raken, zal het niet altijd haalbaar zijn om 1,5 meter afstand tot elkaar te houden
- Op de stations, perrons en bij haltes blijft dat de norm, maar in de treinen, bussen en trams is het niet realistisch
- Daarom wordt het per 1 juni verplicht een niet-medisch mondkapje te dragen in het OV
- Niet als alternatief voor afstand houden, maar omdat het soms niet meer mogelijk is

Hoe kom ik aan een mondkapje?

- Je moet zelf zorgen voor een niet-medisch mondkapje
- Je kan ze kopen of zelf maken
- Zowel voor het dragen als het zelf maken van mondkapjes komen instructies vanuit de overheid

Buitenland

Algemeen

- Het dringende advies blijft om niet te vliegen als het niet absoluut noodzakelijk is.
- Vakanties zijn bijvoorbeeld niet noodzakelijk.
- Voor veel landen zijn inreisverboden ingesteld.
- Reizigers die vanuit hoog-risicogebieden naar Nederland vliegen moeten een gezondheidsverklaring hebben.
- Zonder zo'n verklaring mogen zij niet aan boord.
- Ook krijgen zij het dringende advies om twee weken in thuisquarantaine te gaan.
- Alle reizigers worden bij aankomst in Nederland over de gedragsregels geïnformeerd.

Voor welke landen gelden er vliegverboden?

- Voor Europa wordt het inreisverbod vanuit landen buiten het Schengengebied en het Verenigd Koninkrijk verlengd tot 15 mei 2020.
- De vliegverboden voor China, Iran en Zuid-Korea komen te vervallen aangezien ze met het inreisverbod naar het Schengengebied overbodig.
- Voor Spanje, Oostenrijk en Italië gelden vliegverboden tot 17 april. Vanaf die datum moeten reizigers die vertrekken vanuit hoog-risicogebieden een gezondheidsverklaring hebben voordat zij aan boord mogen.
- Voor vluchten vanaf bestemmingen in de Verenigde Staten worden deze verklaringen al gevraagd.
- Ook krijgen reizigers uit hoog-risicogebieden het dringende advies om twee weken in thuisquarantaine te gaan.
- De verboden gelden alleen voor het vervoer van passagiers, niet voor goederenvervoer.

Repatriëring

- De afgelopen weken zijn goede resultaten met de terugkeer van de reizigers die zich via de website www.bijzonderebijstandbuitenland hebben geregistreerd.
- De afgelopen twee weken was er gemiddeld 1 vlucht per dag met Nederlanders en EU-burgers.
- Tot nu toe zijn circa 2500 Nederlanders en meer dan 600 EU-burgers gerepatriëerd via BBB-vluchten.
- Vanochtend zijn nog 3 vluchten geland uit Nieuw-Zeeland, Zuid-Afrika en Peru met enkele honderden passagiers aan boord.
- De komende dagen verwachten we nog meer Nederlanders terug te halen vanuit o.a. de Balkan, Turkije en opnieuw Nieuw Zeeland en Zuid-Afrika.
- Daarnaast zijn veel mensen via reisorganisaties en in direct contact met luchtvaartmaatschappijen thuis gekomen. Volgens KLM en Transavia gaat het inmiddels om vele tienduizenden reizigers.
- Er komen nauwelijks meer nieuwe BBB registraties bij. Daarom is besloten om gisteren aan het einde van de dag de BBB-website te sluiten.
- Dat betekent niet dat het werk gedaan is. We gaan onverminderd door met organiseren van BBB-vluchten voor mensen die al geregistreerd zijn. Dat doen we samen met verzekeraars, reisorganisaties, alarmcentrales en Nederlandse luchtvaartmaatschappijen.

Waarom kunnen mensen die vastzitten in Marokko niet terug naar Nederland?

- Nederland zet zich in om alle Nederlanders die wereldwijd vastzitten zo snel mogelijk naar huis terug te laten keren.
- We zijn over de repatriëring in gesprek met verschillende landen.
- Zo ook met de Marokkaanse autoriteiten.

Maar waarom lukt het niet?

- We zetten ons met man en macht in om hen bij te staan.
- Dat doen we via onze ambassade in Rabat, het ministerie in Den Haag en ook minister Blok heeft met zijn collega Bourita gesproken.
- Bovendien is het onderwerp van gesprek in Europees verband.
- Op de uitkomst van deze gesprekken kan ik niet vooruitlopen.

Overzicht maatregelen aangekondigd d.d. 6 mei

Vanaf 11 mei geldt:

School

- Scholen in het basisonderwijs, inclusief het speciaal (basis)onderwijs, de dag- en gastouderopvang openen op 11 mei.

Sport en spel

- Kinderen tot en met 12 jaar kunnen onder begeleiding buiten samen sporten, bewegen en activiteiten volgen.
- Jongeren van 13 tot en met 18 jaar mogen onder begeleiding buiten sporten met elkaar, maar dan met 1,5 meter afstand ertussen.
- Alle andere leeftijdsgroepen kunnen buiten sporten en bewegen. Op 1,5 meter afstand van elkaar (lesgeven kan, maar geen wedstrijden en niet douchen na afloop).

Contactberoepen

- Het uitoefenen van de meeste contactberoepen is weer mogelijk. Het gaat om rij-instructeurs, (para)medische beroepen (diëtist, masseur, ergotherapeut, tandprotheticus, enz.), medewerkers in uiterlijke verzorging (kapper, schoonheidsspecialist, pedicure, enz.) en alternatieve geneeswijzen (acupuncturist, homeopaat, enz.).
- Het werk wordt zoveel mogelijk op anderhalve meter afstand georganiseerd.
- Er wordt gewerkt op afspraak, waarbij de ondernemer/medewerker en de klant samen vooraf bespreken of het bezoek een risico oplevert.

Locaties met bezoekers

- Bibliotheken openen hun deuren weer voor publiek en nemen maatregelen zodat bezoekers 1,5 meter afstand tot elkaar kunnen houden.

Openbaar vervoer

- Gebruik alleen het openbaar vervoer als dat echt nodig is, vermijd de spits en geef elkaar de ruimte.
- In trein, bus en metro wordt u geadviseerd om niet-medische mondkapjes te dragen. Vanaf 1 juni is dit verplicht.

Verwachting per 1 juni

Als het virus onder controle blijft, is het de bedoeling dat het volgende wordt toegestaan:

- Voortgezet onderwijs (de manier waarop wordt nog verder uitgewerkt);
- Terrassen met zitplaatsen aan tafels waarbij 1,5 meter afstand tot elkaar kan worden gehouden;
- Bioscopen, restaurants en cafés, en culturele instellingen (zoals concertzalen en theaters), mogen open, onder voorwaarden:
 - een maximum van 30 personen en 1,5 meter afstand;
 - bezoekers moeten reserveren;
 - in een gesprek vooraf tussen ondernemer en klant wordt ingeschat of een bezoek risico's oplevert.
- Musea en monumenten mogen open als bezoekers kaartjes vooraf kopen, zodat er gestuurd kan worden op de 1,5 meter afstand.

- Per 1 juni is het verplicht in het openbaar vervoer niet-medische mondkapjes te dragen.
 - NB evt uitzondering voor kinderen onder 12 wordt nog uitgewerkt

Verwachting per 15 juni

Als het virus onder controle blijft, is het de bedoeling dat het volgende wordt toegestaan:

- Kan het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) weer examens afnemen en praktijkles geven.

Verwachting per 1 juli

Als het virus onder controle blijft, is het de bedoeling dat het volgende wordt toegestaan:

- de gemeenschappelijke wc's en douches op de campings en vakantieparken weer open.
- Aantal bezoekers uitbreiding naar 100 personen voor bioscopen, restaurants en cafés, culturele instellingen.
- Dit geldt dan ook voor georganiseerde samenkomsten, zoals kerkdiensten, bruiloften, repetities en uitvaarten.

Verwachting per 1 september

Als het virus onder controle blijft, is het de bedoeling dat het volgende wordt toegestaan:

- Fitnessclubs, sauna's en wellness centra, verenigingskantines, coffeeshops, casino's en sekswerkers open
- contactsporten en de binnensporten voor alle leeftijden toegestaan.
- Sportwedstrijden zonder publiek. Dit geldt ook voor het betaald voetbal.

Lange termijn

Op lange termijn gaat het vooral over massale evenementen met publiek en een landelijke uitstraling: festivals, betaald voetbal, grote concerten. Deze evenementen kunnen als vanouds plaatsvinden als er een vaccin beschikbaar is. Wanneer dat is, is helaas nog niet te zeggen.

Versoepeling hoger onderwijs wordt onderzocht

Vorbereiding Op1 maandag 18 mei 2020

Praktisch:

- Ontvangst tussen 21.20/22.00 uur, westergasterrein Amsterdam
- Presentatie door Willemijn Veenhoven en Erik Dijkstra (BNNVARA)
- Andere onderwerpen/gasten tot nu toe bekend:
 - o 2 boeken over de Tour van '80. Gasten oud-wielrenners Henk Lubberding en Theo van Vliet, via Skype Joop Zoetemelk. Hiervoor enkele tour foto's van jou aangeleverd.
 - o Nieuwe aflevering misdaadcollege WNL. Zaak dit keer De Steker van Egmond (<https://www.telegraaf.nl/nieuws/1837644818/een-half-jaar-jagen-op-suv-steker-rene-v>) Gasten presentator Rik Nieman en een rechercheur uit de zaak.
 - o Sywert van Lienden over mondkapjes.
 - o Saskia Belleman over het Marengo proces.

Goed om nog even te lezen/zien:

- Martin Sommer Volkskrant dit weekend: <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/kamer-pas-op-uw-tellen-en-vooral-op-mijn-grondrechten~bf542ce3/>
- De stand van zaken in België: <https://www.hln.be/nieuws/binnenland/vanaf-25-mei-opnieuw-beperkt-bezoek-mogelijk-in-gevangenis-gedetineerden-gedisciplineerder-dan-ooit~af5150d6/>
- Uitzending Op1 vrijdag met 2 rechters: https://www.npostart.nl/op1/15-05-2020/POW_04596658

Belangrijkste onderwerpen:

- Gevangenis in coronatijd (hoofdonderwerp)
- Rechtspraak: het 'stuwmeer' aan rechtszaken

Gevangenis in coronatijd

- Hoe gaat het in gevangenis?
- Wat leeft er? Zijn er spanningen?
- Hoe houd je 1,5 meter afstand in een gevangenis? Wat voor maatregelen zijn getroffen?
- Hoe zit het met MPC gebruik?
- Redacteur begon over Volkskrantartikel vorige week, daar zullen dingen worden uitgelicht: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/oud-gevangenisdirecteur-coronamisstanden-in-gevangenis-gedetineerden-woorden-monddood-gemaakt~bf0c7938/>
- Telehoren

Dingen mooi om in ieder geval te noemen:

- Personeel doet het waanzinnig goed in lastige omstandigheden, verdient een pluim.
- Weinig besmettingen: cumulatief 14, op dit moment nog 2 ziek.
- We zien geen toename van het aantal incidenten door toegenomen spanning.

Actuele cijfers (17-5):

- Cumulatief 14 besmettingen GW, 6 forzo, 0 jeugd (op een totaal van rond de 10.000 justitiabelen)

- Nu nog 2 zieken in GW, 1 in forzo en 0 bij de jeugd
- Geen overlijdens door corona
- Het ziekteverzuim onder personeel steeg aanvankelijk (eind maart) tot ca. 15%, maar is sindsdien weer gestaag gedaald tot inmiddels ca. 10%. Dat is nog steeds hoger dan normaal, maar de personele bezetting is tot nu toe in alle inrichtingen toereikend om de continuïteit van de bedrijfsvoering op een veilige en verantwoorde wijze te waarborgen.
- Voor zover bekend is bij een beperkt aantal medewerkers van DJI besmetting met COVID-19 vastgesteld. Het precieze aantal is niet bekend want dit wordt niet als zodanig geregistreerd.

Algemene lijn

- Het zijn ingewikkelde en moeilijke tijden voor ons allemaal, en natuurlijk ook in de gevangenissen. Ik ben echt enorm trots op de manier waarop zowel personeel als gedetineerden zich de afgelopen weken hebben aangepast aan de bijzondere omstandigheden waarin ze zich bevinden.
- Waar u en ik zo veel mogelijk binnen en thuis blijven, zo veel mogelijk afstand houden van anderen en bij klachten thuisisolatie doen moet dat in gevangenissen net zo goed gebeuren.
- We hebben half maart flinke maatregelen moeten nemen om personeel en gedetineerden te beschermen tegen het virus. Dat betekent o.a. geen bezoek meer, geen verlof meer. Die maatregelen zorgen voor een permanente zoektocht naar een balans tussen veiligheid en leefbaarheid in de inrichtingen.
- Ik zie dat dat niet altijd even makkelijk is voor gedetineerden, zij maken zich natuurlijk ook zorgen om hun eigen gezondheid en die van hun dierbaren buiten de muren. Natuurlijk leidt dat hier en daar tot spanningen, maar je ziet dat er ook wel begrip is onder gedetineerden. We nemen die maatregelen niet voor niks, het gaat immers ook om hun veiligheid.
- Tot nu toe zien dat het aantal vastgestelde besmettingen beperkt is gebleven. Er zijn op dit moment nog maar 2 mensen ziek in het gevangeniswezen, en in 1 tbs-klinieken. Gedetineerden bij wie Corona is vastgesteld worden geïsoleerd en degenen met wie ze op de afdeling hebben gezeten worden afgeschermd van de rest van de gevangenis en extra in de gaten gehouden. Uit voorzorg isoleren we ook gedetineerden met corona gerelateerde klachten.

MPC gebruik/kort geding FNV

- Ten eerste belangrijk om te noemen: er is nog geen gedetineerde ziek geworden van zijn celgenoot.
- De veiligheid van personeel en gedetineerden is voor DJI van groot belang.
- Juist om die veiligheid te borgen en de kans op besmetting met het Corona virus zo klein mogelijk te maken heeft DJI vroegtijdig maatregelen genomen in inrichtingen met inachtneming van de richtlijnen van het RIVM. Dit heeft er tot nu toe geleid dat het aantal besmettingen in inrichtingen beperkt gebleven is.
- DJI is voortdurend in overleg met vakbonden en medezeggenschap.
- Uitgangspunt is dat daar waar de capaciteit het toelaat er op een eenpersoonscel wordt geplaatst. Door verminderde instroom is het aantal personen op meerpersoonscellen de afgelopen periode gedaald van zo'n 30% naar nu zo'n 10% van het aantal gedetineerden.
- Bij binnenkomst worden gedetineerden eerst 2 weken op een eenpersoonscel geplaatst en wordt hun gezondheid gemonitord. Plaatsing in een meerpersoonscel gebeurt vervolgens alleen wanneer gedetineerden geen klachten vertonen, en zij worden goed in de gaten gehouden.

- Iedereen in een eenpersooncel plaatsen is niet mogelijk maar ook niet nodig om de veiligheid van personeel en gedetineerden te borgen.
- Ik betreur het dat de FNV de stap naar de rechter zet.

'Geen verlof voor gedetineerden met een familielid op sterven, maar wel mensen van buiten naar binnen voor onderhoud aan gevangenen'

- De maatregelen die we hebben moeten nemen om het virus buiten de gevangenis muren te houden zijn voor gedetineerden zwaar, en soms extra zwaar als het om dit soort extreme gevallen gaat.
- Ik begrijp goed dat hier veel verdriet over is. Het is alleen wel noodzakelijk gebleken om de veiligheid van gedetineerden en personeel te waarborgen.
- Voor die veiligheid is het ook soms nodig om onderhoud te plegen aan het gebouw, en dat daarvoor mensen naar binnen komen. Daarbij wordt altijd voldaan aan die richtlijn van 1,5 meter afstand.

'Skypen is technisch onmogelijk'

- Contact houden met het thuisfront is voor gedetineerden, misschien juist wel in deze tijd, extra van belang. Ze maken zich zorgen om hun dierbaren.
- Om tegemoet te komen aan het feit dat ze geen bezoek mogen ontvangen, hebben we ze niet alleen extra beltegoed gegeven, maar ook gezorgd dat ze kunnen skypen met het thuisfront.
- De capaciteit voor communiceren met beeld is de afgelopen weken met spoed vergroot in verband met de coronamaatregelen. Daarvoor heeft DJI 850 tablets met een veilige skype verbinding geregeld zodat in elke locatie kan worden geskyped.
- Uiteraard bevat iedere opstartfase aanloopproblemen, maar er is hard gewerkt om optimaal gebruik te kunnen maken van die mogelijkheden voor beeldbellen.

'Bezoekregeling advocaten'

- Uitgangspunt is dat de rechtsgang doorgang moet vinden.
- Daarvoor moet een advocaat kunnen overleggen met zijn cliënt.
- Wanneer een advocaat op een redelijke termijn daarvoor een verzoek indient wordt eerst gekeken of dit overleg ook telefonisch kan plaatsvinden, zodat de in- en uitkomsten van mensen in de PI zo min mogelijk plaatsvindt en daarmee risico op overdracht van het virus zo klein blijft.
- Indien een advocaat aangeeft dat telefonisch overleg niet tot de mogelijkheden behoort dan kan hij langs komen om met zijn cliënt te spreken. Dat bezoek wordt gefaciliteerd.

'1,5 meter afstand in gevangenen niet mogelijk'

- We proberen zo veel mogelijk die 1,5 meter aan te houden. Dat vormt tegelijkertijd hier en daar best een uitdaging. De gevangenen zijn, zoals zo veel gebouwen in dit land, niet speciaal ingericht om die 1,5 meter aan te houden. In ander soort instellingen is dit net zo goed een uitdaging, denk aan GGZ, verzorgingshuizen etc.
- Het uitgangspunt is en blijft: houd 1,5 meter afstand. Daar doen we heel veel voor: vloermarkering, activiteiten in kleinere groepjes, personeel dat gedetineerden en elkaar daar op aanspreekt.
- Dat is ook de reden dat we zo strikt zijn in wie we in en uit onze inrichtingen laten, wat we doen met nieuwe gedetineerden etc.

'Geen beschermingsmiddelen voor personeel of gedetineerden'

- Voorop staat dat wij de richtlijnen van het RIVM volgen, daar hebben we ook voldoende materiaal voor beschikbaar.
- Die zeggen: In Nederland adviseren we alleen mondkapjes voor medisch personeel.
- Dat betekent twee dingen: dat medewerkers die gedetineerden verzorgen die mogelijk zijn besmet dat alleen doen met de benodigde beschermingsmiddelen als masker en handschoenen.
- En dat het personeel dat binnenkomende gedetineerden moet controleren en visiteren, waarbij er dus fysiek contact is, dat nu ook alleen met die beschermingsmiddelen doet.
- Daarmee kunnen we de grootste risico's op besmetting indammen.

'Dagprogramma geschrapt'

- Fundamentele rechten van justitiabelen, zoals luchten, eten en medische zorg, blijven altijd overeind staan.
- Het streven is dat de dagprogramma's zo veel mogelijk gedraaid worden, maar we moeten wel realistisch zijn.
- Als we dit virus buiten de deur willen houden, dan moeten we ook in inrichtingen soms maatregelen nemen waar niet iedereen even blij mee is. Het is zoeken naar een evenwicht waarbinnen we activiteiten faciliteren, maar vooral iedereen binnen de muren gezond houden.
- Er zijn veel inrichtingen waar ze er in slagen gewoon een dagprogramma aan te bieden. Maar op sommige plekken is het dagprogramma nu inderdaad minimaal. Gedetineerden kunnen dan nog wel luchten, krijgen eten en medische zorg. Maar er is weinig tot geen recreatie, sport en arbeid. Dit is een uitzondering op de regel, maar is op dit moment op sommige plekken nodig.
- Zeker in het begin, maar nu nog op plekken nog steeds, kampen we met hoger ziekteverzuim van personeel dan normaal. In sommige inrichtingen is het moeilijk om de grote groepen gedetineerden te scheiden om het dagprogramma veilig te kunnen laten verlopen.
- Het is logisch dat gedetineerden hier niet altijd even blij mee zijn, maar we doen wat we moeten doen om verspreiding van het virus zo veel mogelijk te voorkomen.

Oplopende spanningen

- Het aantal incidenten in de inrichtingen is overall niet groter dan normaal.
- We hebben half maart geleden flinke maatregelen moeten nemen om personeel en gedetineerden te beschermen tegen het virus. Dat betekent o.a. geen bezoek meer, geen verlof meer.
- Als je in de gevangenis zit, doet dat wat met je. Gedetineerden zijn natuurlijk bezorgd over hun gezondheid, en die van hun dierbaren buiten de muren.
- We zien dat de ene gedetineerde anders met dit soort onzekerheid om gaat dan de andere.
- Natuurlijk zijn er hier en daar best spanningen. Sommige gedetineerden zijn sneller geprikkeld, en ontevreden over de aanpassingen die we hebben moeten doen. We zien dat er in inrichtingen waar een corona besmetting is vastgesteld meer onrust is, en dat is begrijpelijk.
- Tegelijkertijd zien we ook dat er in veel andere inrichtingen juist rust is. Gedetineerden hebben het gevoel: we moeten dit samen doen. Binnen de inrichting zijn personeel en gedetineerden meer op elkaar aangewezen dan ooit. En bijna het idee dat je binnen veiliger zit dan buiten.

'Gedetineerden worden monddood gemaakt'

- Gedetineerden zitten niet voor niks in de gevangenis.
- Zij mogen gewoon contact hebben met hun familie en vrienden, maar voor contact met de pers hebben ze toestemming nodig.
- Dat heeft verschillende redenen: het kan zijn dat er nog een strafzaak tegen iemand loopt, dat het voor veel onrust in de samenleving zou zorgen als iemand zich roert in de pers, maar de belangrijkste reden: er kunnen slachtoffers betrokken zijn. Als iemand een straf heeft gekregen, dan willen we slachtoffers niet onnodig nog meer leed aan doen doordat zij geconfronteerd worden met de dader in de media.

Waarom worden personeel en gedetineerden niet meer getest?

- Ik begrijp heel goed dat er in deze tijden bij personeel en gedetineerden zorgen leven over hun gezondheid. En om hun gezondheid te beschermen hebben we ook zulke flinke maatregelen genomen.
- Daarnaast kan in sommige gevallen een test waardevol zijn. Daarom ben ik blij dat er steeds meer testmateriaal beschikbaar is.
- Als personeel bespuugd of gebeten is en klachten krijgt, dan worden zij getest.
- Als personeel in aanraking is gekomen met gedetineerden waarbij corona is vastgesteld en klachten krijgt, testen we ook.
- Dat testen heeft ook alleen zin als je klachten krijgt. Daarom gaan we niet iedereen continu testen maar doen we dat alleen als er sprake is van klachten.

Wat doe je als medewerkers of gedetineerden klachten hebben?

- Dat is heel simpel: medewerkers met klachten moeten gewoon thuis blijven. Die mogen op geen enkele manier een risico vormen voor de rest van het personeel en gedetineerden.
- Hetzelfde geldt voor gedetineerden. Zij worden in hun cel geïsoleerd.

Over nieuwe inkomsten die het virus met zich mee brengen

- We hebben het aantal nieuwe gedetineerden dat de gevangenis in komt sterk verminderd.
- Dat betekent dat mensen die nog moesten worden opgeroepen om een straf uit te zitten die oproep later krijgen.
- Er komen natuurlijk wel nog steeds nieuwe gedetineerden onze gevangenissen binnen. Om het risico dat zij het virus mee naar binnen nemen zo klein mogelijk te maken, worden nieuwe inkomsten bij binnenkomst extra medisch gecheckt en worden ze 2 weken lang in een soort quarantaine geplaatst.
- In deze periode is er sprake van 'close monitoring' of een gedetineerde klachten ontwikkelt. Zo ja, dan wordt betrokken gedetineerde direct volgens protocol geïsoleerd.

Mondkapjes productie PI's

- We kregen van gedetineerden te horen dat ze ook graag iets wilden bijdragen in deze crisis.
- Dat heeft DJI ertoe gebracht om gedetineerden in de inrichtingen van Sittard, Dordrecht, Nieuwersluis, Zaanstad, Vught en Ter Apel mondkapjes te laten produceren.
- De productie van de mondkapjes gebeurt in de textielwerkplaatsen van de gevangenissen. Hier is veel ervaring met het produceren van grote aantallen textielproducten.

- Dit heeft inmiddels 45.000 mondkapjes opgeleverd, en de productie gaat nog steeds door.
- Die mondkapjes worden nu in ieder geval gebruikt om alle DJI medewerkers die met het OV naar hun werk gaan te voorzien van een mondkapje. Daarnaast krijgen ook gedetineerden wiens straf er op zit een mondkapje mee als zij met het openbaar vervoer gaan reizen.
- Medisch personeel dat werkt met besmette gedetineerden of met verdenking daarvan krijgt medische mondkapjes.

Telehoren bij DJI

- Alle inrichtingen van DJI beschikken op dit moment over een of meerdere voorzieningen voor telehoren. In totaal zijn er momenteel 55 installaties beschikbaar.
- Telehoren is in deze tijd extra belangrijk omdat hierdoor het aantal vervoersbewegingen – en daarmee kans op verspreiding van het corona virus – sterk wordt verminderd. Om telehoren zo veel en zo breed mogelijk in te zetten werkt DJI nauw samen met de Rechtspraak en het OM. Samen hebben we afspraken gemaakt over praktische zaken als de duur van de zitting en de planning.
- Sinds het begin van de coronacrisis zijn we op volle kracht bezig met de uitrol van telehoren, in al onze inrichtingen want uitgangspunt is dat de rechtsgang zo veel mogelijk doorgang vindt. Natuurlijk heeft een nieuw systeem als dit in het begin aan verschillende kanten last van kinderziektes en opstartproblemen. Die worden gaandeweg opgelost, al doende leert men ook. We zien dat het steeds beter gaat, en dat steeds meer zittingen doorgang kunnen vinden via telehoren.
- Telehoren werd voor de coronacrisis slechts sporadisch gebruikt. Na de start van de coronacrisis is het aantal zittingen enorm toegenomen, en in de afgelopen weken weer bijna verdubbeld. DJI blijft hard werken om de capaciteit verder uit te breiden, ook zijn we bezig met het ontwikkelen van een reserveringstool om de planning nog soepeler te laten verlopen. Zo kunnen rechtbanken zelf hun zittingen plannen.
- Een nieuwe manier van werken vraagt ook om een nieuwe mindset van alle betrokkenen. Uitgangspunt is dat verdachten, slachtoffers en de samenleving de goede rechtsbescherming houden. Deze nieuwe manier van werken kan daar een mooie aanvulling op zijn.

Rechtspraak

Achterstanden

- Hoewel de Rechtspraak erin slaagt nog veel zaken te behandelen en daarin uitspraken te doen, vormt het niet houden van fysieke zittingen een grote beperking.
- Dit geldt met name voor het strafrecht (en het familie- en jeugdrecht), waar de inhoudelijke zittingen veelal zijn uitgesteld, met oplopende voorraden tot gevolg. Dat is heel vervelend voor de samenleving, voor slachtoffers, voor verdachten.
- Daarom is het ook zo belangrijk dat naast digitale zaken, rechtbanken ook steeds meer fysieke zittingen doen, waaronder ook het strafrecht.
- Bij enkelvoudige en meervoudige misdrijfzaken wordt veelal uitgegaan van de bestaande planning, aangepast aan de coronamaatregelen.
- Indien ruimte resteert worden bij voorrang zaken behandeld die in de afgelopen weken zijn ingetrokken of aangehouden. Daarbij is m.n. aandacht voor jeugdzaken en zaken met slachtoffers.
- Rechtspraak en OM zijn bezig plannen te maken hoe extra opgelopen achterstanden kunnen worden weggewerkt. Daarbij wordt out-of-de-box gedacht. Nu nog niet aan te geven wat die oplossingen zullen zijn.

Gebrekkige techniek

- Ik ben blij dat de Rechtspraak naast digitale zaken ook weer fysieke zittingen mogelijk maakt. Menselijk contact maakt betere rechtspraak mogelijk. Zeker in die situaties waarin complexe zaken worden behandeld en/of veel partijen zijn betrokken.
- Maar het is me ook veel waard dat door de moderne technieken we in staat zijn om rechtszaken via veilige videoverbindingen, zogenoemd telehoren, toch door te laten gaan.
- In de afgelopen weken zijn er voortvarend stappen gezet om via telehoren en videoverbinding zittingen mogelijk te maken. Er wordt hard aan gewerkt deze voorzieningen technisch beter en robuuster te maken.
- Ik heb begrepen van de Rechtspraak dat er wat aanloopproblemen waren. Ik begrijp ook dat het voor iedereen even wennen is. Maar normaal gesproken, hebben rechtbanken en rechters nu de middelen die nodig zijn om een eenvoudige rechtzitting met telehoren goed te laten verlopen.
- We hebben waardering voor hoe de Rechtspraak zich in korte tijd heeft weten aan te passen en er op die manier in is geslaagd de eerste weken van de crisis in veel zaken uitspraak te doen.

Nog wat algemene achtergrond

- Een langdurige en vergaande beperking van het houden van de fysieke zittingen staat op gespannen voet met de beginselen van de rechtsstaat.
- Tegelijkertijd is er de verantwoordelijkheid om de verspreiding van het virus tegen te gaan.
- In het besluit om vanaf 11 mei weer meer fysieke zittingen te houden en daarbij prioriteit te geven aan straf-, jeugd- en familierecht is een goede balans gevonden, die recht doet aan de verschillende belangen.
- De signalen van advocaten over contact met hun cliënten zijn bij mij bekend, die neem ik heel serieus.
- Het is belangrijk om te realiseren: Bezoek aan gevangenen en huizen van bewaring is op dit moment niet mogelijk.

- Wel is het dus voor een advocaat ter voorbereiding van rechtszaken langs kunnen komen om met hun cliënten te overleggen.
- Op dit moment is het zo dat ook een technische oplossing mogelijk is die contact telefonisch mogelijk maakt. Ik begrijp best dat daar haken en ogen aan zitten.
- Mijn mensen zijn in constant overleg met de advocatuur, met de Rechtspraak, met DJI, om te kijken welke impact corona en de maatregelen die we nemen om het virus onder controle te krijgen, hebben op de praktijk.
- Als zich daar problemen voordoen dan zoeken we naar een oplossing. Dat geldt ook hiervoor.

Rechten slachtoffers in de rechtspraak

- De positie in het strafproces waar jarenlang zo hard voor is gevochten mag niet onder druk komen te staan. Hun rechten zijn en blijven een belangrijke verworvenheid.
- De rechten die slachtoffers hebben verworven moeten in de praktijk ook worden verwezenlijkt ; ook in de huidige omstandigheden.
- In de nieuwe tijdelijke richtlijn van de Raad voor de rechtspraak die sinds maandag 11 mei geldt, is expliciet benoemd dat slachtoffers bij een zitting aanwezig kunnen zijn. Dat is een goede eerste stap.
- Ook heeft de Rvdr aangegeven dat een familielid van het slachtoffer bij de zitting aanwezig kan zijn, tenzij dit vanwege beperkingen van het gerechtshof absoluut onmogelijk blijkt in het licht van Corona maatregelen.
- Daarnaast worden slachtoffers onverminderd bijgestaan door Slachtofferhulp Nederland en slachtoffer advocaten.
- Dat zal dat in de huidige situatie soms om flexibiliteit vragen.
- Ik heb regelmatig contact met advocaten, ook slachtofferadvocaten, om te horen waar de knelpunten zitten.
- Daarnaast heb ik SHN gevraagd om het bij mij te melden als er grote verschillen zitten in de manier waarop rechtbanken met slachtoffers om gaan. Als daar grote verschillen in zitten, dan ga ik daar zeker mee aan de slag.

Aanvullingen

Cijfers achterstanden strafrecht?

In het strafrecht liep in de eerste weken van de coronacrisis de voorraad op met ongeveer 5 duizend zaken per week doordat geplande zaken van zitting zijn gehaald. Vanaf 11 mei doet de rechtspraak weer zo veel mogelijk normaal strafzittingen, maar de capaciteit is nog wel minder. Daardoor is er nog wel toename van de voorraad. Ik heb daar nu nog geen cijfers van. We monitoren dat wekelijks en de komende tijd zullen we zien in hoe de afdoening door de rechtspraak zal oplopen.

Volgens het OM zijn de afgelopen weken zo'n 28 duizend zaken van zitting gehaald. Er was volgens het OM al sprake van 20 duizend zaken op de plank, opgeteld is dat 48 duizend. Er moet altijd een bepaalde voorraad zijn, maar OM en rechtspraak delen het beeld dat het nu rond de 50.000 achterstand gaat. Meer dan de helft daarvan betreft overtredingszaken.

- MK: toename van 1.800 MK-zaken in de coronaperiode
- PR: toename van 10.500 PR-zaken in de coronaperiode
- Kinderrechter: toename 850 zaken in de coronaperiode
- Kanton: toename van 17.500 zaken in de coronaperiode

(MK is meervoudige kamer, PR is politierechter)

Wat zijn de gevolgen van die achterstanden?

Het belangrijkste gevolg van die achterstanden is dat zaken nu langer blijven liggen. Het duurt dus langer voordat er recht gesproken wordt. Dat is heel vervelend voor de samenleving, voor slachtoffers en ook voor verdachten. Zij weten niet waar ze aan toe zijn. In elke strafzaak kijkt de rechter serieus naar of iemand wel of niet in voorlopige hechtenis gaat en of dat zo moet blijven. Daarbij worden allerlei zaken meegewogen, zoals het gevaar voor de samenleving, de zwaarte van de verdenking, vluchtgevaar etc.

Mogelijke oplossingsrichtingen?

Het OM en de Rechtspraak maken een plan om de achterstanden weg te werken.

De Rechtspraak wil zo snel mogelijk weer naar 100% van de strafzaken draaien. Vanaf 11 mei zijn er weer meer fysieke zittingen bij de rechtbanken en hoven. Dat moet worden uitgebreid. Belangrijk hierbij zijn tijd, gebouwen en personeel.

Daarvoor heeft bijvoorbeeld de Rechtspraak de gebouwen langer open, eerder beginnen en later eindigen. Daarnaast bestaat het idee om rechtszaken op meer locaties te doen - buiten de gerechtsgebouwen, om met inbegrip van de 1,5 meter-maatregelen toch meer fysieke zaken mogelijk te maken. Vandaag werd bekend dat de Rechtbank Amsterdam vier zalen gaat gebruiken van het naastgelegen World Trade Center. Tenslotte is er meer personeel nodig, ideeën zijn het meer werken met rechters uit andere rechtsgebieden waar de druk lager is, meer werken met plaatsvervaarders-rechters, en rechters die (bijna) met pensioen zijn in te blijven zitten voor een langere tijd - door tijdelijk de pensioenleeftijd te verhogen.

Daarnaast:

Hoe zaken worden afgedaan is natuurlijk aan het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak. Die voeren daarover intensief overleg. Ook in het Bestuurlijk Ketenberaad

Strafrechtsketen is dit een urgent onderwerp. OM en rechtspraak kunnen bijvoorbeeld ook kijken naar de verhouding meervoudig en enkelvoudig afdoen.

Het Openbaar Ministerie bereidt momenteel ook een beleidsplan voor waarin één van de uitgangspunten zal zijn het afdoen van meer strafzaken met een OM-strafbeschikking. Mijn ambtsgenoot van Justitie en Veiligheid bespreekt de aanpak komende woensdag met het College van procureurs-generaal.

Tijdpad voor die oplossingen?

De Rechtspraak wil natuurlijk zo snel mogelijk naar 100% strafzaken draaien. Maar dat moet wel verantwoord kunnen. Ik hoop dat de rechtspraak daar in het najaar weer op kan zitten.

Vorig jaar is er flink geïnvesteerd in de rechtspraak. De rechtspraak heeft er toen ook extra geld bij gekregen voor het wegwerken van achterstanden en verkorten van doorlooptijden. Ik heb toen afgesproken dat de prijsperiode van 3 jaar daarvoor benut wordt. We moeten realistisch zijn; de extra achterstand door corona kan niet op korte termijn worden weggewerkt. Daar is een goed doordacht gezamenlijk plan van OM en rechtspraak voor nodig. Daar wordt nu hard aan gewerkt. Ik hoop daar volgende maand duidelijkheid over te hebben.

Over problemen bij zittingen

- Ik ben zelf vorige week nog in een rechtbank geweest, waar ze sinds vorige week weer begonnen zijn met fysieke zittingen.
- We zijn natuurlijk 2 maanden geleden allemaal voor een situatie geplaatst die helemaal nieuw was. Waar niemand aan pasklare oplossing voor had.
- Ik zie dat de rechtbanken veel aanpassingen hebben gedaan zodat er weer steeds meer zittingen in de rechtszaal kunnen plaatsvinden.
- En er is in 2 maanden tijd een aardige slag gemaakt om digitale zittingen op poten te zetten. Daar waar dit vóór de corona crisis sporadisch werd gedaan, deden we begin april nog ongeveer 250 zaken en zitten we nu bijna op het dubbele.
- In het begin is er (rechtspraak, OM, DJI) afgesproken dat we de tijd op 45 minuten zouden zetten om zo veel mogelijk aan bod te laten komen. Nu we meer capaciteit voor handen hebben, en straks een reserveringssysteem kunnen gebruiken, kunnen rechters zelf zo veel tijd inboeken als ze zelf willen.
- En natuurlijk gaat het dan niet meteen overal goed. Ik sta in de supermarkt ook wel eens onoplettend te dicht bij mijn voorganger, het is even schakelen voor iedereen.
- Maar ik zie wel dat de mensen in de rechtspraak, en ook in het gevangeniswezen, heel hard hebben gewerkt om dit allemaal op poten te zetten.
- Je moet je voorstellen dat er vóór de crisis nog nauwelijks gebruik werd gemaakt van die digitale manier van werken, en nu moet ineens alles digitaal.
- Dat is wennen en schakelen voor iedereen en gaat echt niet in één keer overal goed, maar er zijn wel al flinke stappen gezet.

Besmettingen

In de gevangenissen zijn op dit moment nog 2 mensen ziek, hadden we een totaal van 14 besmettingen op ruim 8.000 gedetineerden. Er waren in 4 inrichtingen besmettingen, op een totaal van 25 gevangenissen.

Testen gedetineerden

- Een justitiabele met coronagerelateerde klachten wordt volgens protocol geïsoleerd op cel. Dat staat gelijk aan thuisisolatie voor andere Nederlanders.
- Alleen mensen uit kwetsbare groepen die (naar medisch oordeel) meer risico hebben op een ernstig verloop van de ziekte en waarbij het voor de juiste vervolgbehandeling essentieel is om te weten of ze het coronavirus hebben, worden getest.